Keizer Wilhelm (II) in Eijsden

De maand november van 1918 kan beschouwd worden als een van de keerpunten in de wereldgeschiedenis. Nadat in Rusland de revolutie was uitgebroken in 1917, was ook in de West - Europese landen in toenemende mate onvrede ontstaan tegen het heersende sociale stelsel. De sinds enige jaren voortslepende oorlog met zijn miljoenen slachtoffers droeg daaraan in niet geringe mate bij. In Duitsland, België en Nederland waren talrijke sociaaldemocratische groeperingen op het punt gekomen om de revolutie uit te roepen.
In Duitsland werd dit nog meer in de hand gewerkt doordat de geallieerden het Duitse leger tot wapenstilstand hadden gedwongen.
Op 3 november 1918 was de Duitse keizer nog met de hoftrein vanuit het groot - hoofdkwartier te Spa naar Vlaanderen gereden om daar de troepen te inspecteren. Toen op 9 november het aftreden van de keizer werd afgekondigd, was het de vraag waar deze thans heen moest gaan.
Mede gezien het risico onderweg naar Zwitserland door revolutionaire troepen aangehouden te zullen worden, werd besloten dat de keizer zou uitwijken naar het neutrale Nederland. Hoe neutraal Nederland was blijkt uit het feit dat in de Limburger Koerier in de eerste helft van november nog geadverteerd werd met Duitse oorlogsleningen!
Op zondagochtend 10 november 1918 vertrok de keizerlijke trein omstreeks 5 uur uit Spa in de richting Nederlandse grens. Omdat hij bang was dat de trein bij het passeren van Luik door revolutionaire arbeiders zou worden aangehouden, besloot de keizer met hofauto's tot aan de grens te rijden.
Rond zes uur in de morgen werd de grens bij Withuis op de straatweg Visé - Eijsden bereikt. Nadat de Duitse grenswacht het gezelschap had doorgelaten werd de file auto's door de Nederlandse grenswacht aangehouden. Deze wacht bestond uit een zestal militairen van het 48e Landweerbataljon onder leiding van de sergeant Pinckaers.
De sergeant nam contact op met zijn commandant in Maastricht Majoor G. van Dijl. Deze was kennelijk niet onvoorbereid, te oordelen naar het feit dat reeds sedert uren een auto rijdensklaar stond. Omstreeks acht uur arriveerde Majoor van Dijl bij de grens, vergezeld door zijn adjudant luitenant Brouwer en de diplomaat W. Verbrugge.
Omdat er geen duidelijkheid bestond over de houding van de Nederlandse regering besloot men naar het station Eijsden te gaan. Deze tocht werd te voet gemaakt via de dwarsweg die de grote weg met het station verbindt (Stationsstraat). Inmiddels had de stationschef, W. de Clercq om toeloop van volk en eventuele betogingen te voorkomen aan de Koninklijke Marechaussee verzocht de bewaking van het stationsemplacement op zich te nemen. Weldra arriveerden ook de commandant van de 2e divisie, luitenant-kolonel G. Schreuder en de districtscommandant van de marechaussee, Kapitein Bauduin. Daar de keizerlijke trein nog in Visé stond, werd deze door de heer de Clercq in twee delen afgehaald waardoor tegen 9.15 u. de keizerlijke trein weer compleet op het stationsemplacement stond.
Inmiddels waren uit Maastricht nog enige officieren van het garnizoen gekomen en werd een afdeling militaire wielrijders ontboden.

Afb. 1.: De beroemd geworden foto van de Duitse keizer Wilhelm II en zijn gevolg op het perron in Eijsden. (Oorspronkelijk exemplaar afgestaan door de maker Vic. Sniekers).

In afwachting van de komst van de hoftrein wandelde de keizer met zijn gezelschap op het perron. Hier zag de toen 17 jarige HBS - er Vic Sniekers de kans schoon om een foto van het gezelschap te maken, die als historisch document in vrijwel ieder boek over deze periode aangetroffen kan worden. Volgens de heer Sniekers moet hierbij overigens, ter verhoging van de overtuigingskracht, de snor van de keizer bijgetekend zijn, daar de keizer zijn beroemde knevel wat had ingekort om minder snel herkend te worden. Zodra de hoftrein op het station was aangekomen stapte het gezelschap in, waarna het niet meer mogelijk bleek nog andere opnamen te maken.

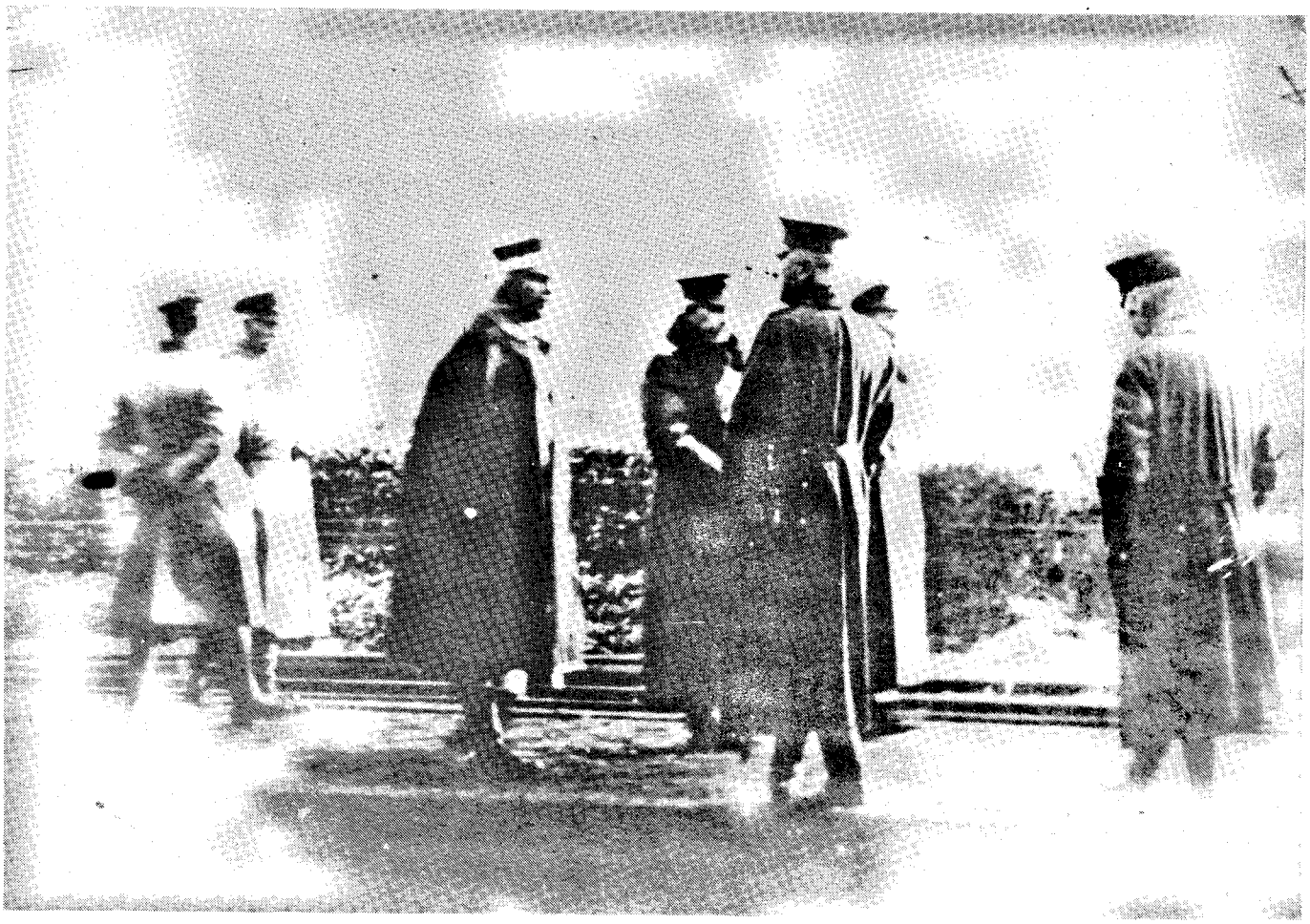

Afb. 2.: Uitvergroting van afb. 1.
Van links naar rechts: Kapitein Zeyss (chauffeur van de keizer), Dokter Vom Niederer (lijfarts), Von Hirschfeld, Keizer Wilhelm II, Von Frankenberg, Von Plessen, Von Ilsemann.
De heer Sniekers berichtte ons, dat de foto bijna mislukt was, omdat Von Hirschfeld zich omdraaide en dan de keizer verborgen zou hebben.

De hoftrein bestond uit 11 hofrijtuigen, 6 goederenwagons en 1 benzolwagen. In plaats van het gebruikelijke blauw met gouden wapens, waren de rijtuigen groen gelakt, waarbij een paar zich onderscheidden door gouden biezen.
Later op de dag werden bovendien de hofauto's nog op platte wagens geplaatst.
Het gezelschap officieren uit Maastricht, dat als wacht optrad, heeft zich met de garnizoenscommandant laten vereeuwigen met de Keizerlijke trein op de achtergrond.
Het was blijkbaar zonnig op het moment dat de foto genomen is. Ver op de achtergrond bevindt zich een gebouw. Enige personen zijn vaag zichbaar, staande bij een open deur van de trein.
Op de voorgrond bevinden zich van links naar rechts Majoor van Dijl, 2e luitenant van Heyden, 1e luitenant V. Boersma, 2e luitenant Theunissen en kapitein Bartels.

Afb. 3.: Het gezelschap officieren uit Maastricht dat als wacht optrad. (Familie-archief Boersma.)

De 1e luitenant V. Boersma kennen wij reeds van zijn portret uit Eijsdens Verleden 2e jaargang nummer 2 waar hij in militair uniform afgebeeld staat. In de tekst staat abussievelijk als beroep majoor (is sergeant majoor). Hij verliet de militaire dienst echter in de rang van reservekapitein in 1925.
Achter deze officieren is een spoorrijtuig te zien met neergelaten jalouzieën. Uit het verslag in de Limburger Koerier weten wij, dat de Keizer zijn tocht door Nederland maakte, waarbij "de Keizerlijke wagen de jalouzieën potdicht gesloten hield". Het is dus niet uitgesloten te achten dat de officieren van de wacht zich hebben laten fotograferen tegen de Keizerlijke wagen als achtergrond.
Eerst tegen vier uur 's middags kwam bij luitenant - kolonel Schreuder bericht binnen dat Nederland de keizer gastvrijheid zou verlenen. Het duurde echter tot laat in de avond voordat vanuit Den Haag een officiële delegatie arriveerde om dit nieuws mede te delen. Namens de ministerraad kwamen mr. Kan, secretaris-generaal van binnenlandse zaken en Jhr. Doude van Troostwijk, kabinetschef van buitenlandse zaken. Aan hen was toegevoegd luitenant Bosch, adjudant der Limburgse Jagers.
De volgende ochtend, maandag 11 november 1918, verscheen het verhaal uitgebreid op de voorpagina van de Limburger Koerier (zie afb. 4).

,MAANDAG 11 NOVEMBER 191 EERSTE BLAD. No. 265.

Limburger Koerier.

PROVINCIAAL DAGBLAD.

De gewezen Duitsche keizer naar Nederland gevlucht. - Geïnterneerd te Eysden.

Uitvoerigo bijzonderheden van den éénen journalist, die uren lang ter plaatse was, alvorens andere verslaggevers verschenen.

Afb. 4.: Eerste blad, Limburger Koerier, maandag 11 november 1918, de dag na aankomst in Eijsden.

Al vroeg liepen mensen op het perron de krant te lezen. Nadien werd door de keizer zelfs een dozijn exemplaren van deze krant nabesteld. Ook het dagblad de Telegraaf had vernomen dat de keizer was gearriveerd en vermeldde dat deze met de keizerin op vriendschapsbezoek kwam bij de familie Bentinck in Gelderland. Hieraan verbond dit blad een beschouwing over de ongewenstheid van dit bezoek en suggereerde de regering een formele uitwijzing. De vertekende berichtgeving ontlokte dan ook 's woensdags bij de Limburger Koerier weer kritiek op het journalistieke peil van de Telegraaf!
Inmiddels was ook de sinds kort in functie zijnde commissaris van de Koningin in Limburg, baron van Hövell tot Westerflier, gearriveerd. Omstreeks kwart over negen 's ochtends vertrok de keizerlijke trein uit Eijsden in de richting van Maastricht, waarmee een einde kwam aan deze voor Eijsden wel zeer bijzondere omstandigheden.

M.Th.L.W. Boersma.

Afb. 5.: Ex - Keizer Wilhelm en vrouw.

BRONNEN: - *Familiearchief Boersma.*
- *Limburger Koerier 11 - 11 - 1918 - 17 - 11 - 1918.*
- *Ilsermann, S. von: Der Kaiser in Nederland.*
- *Laudy, Y.: De snor van de keizer, in de Telegraaf d.d. 9 - 11 - 1968.*
- *Sniekers, V.: ingezonden post, in de Limburger d.d. 12 - 12 - 1978.*
- *Wijnen, J.: de grote vernedering, in De Limburger d.d. 4 - 11 - 1978.*
- *N.N.: Wilhelm II in ballingschap, in De Koppeling d.d. 15 - 11 - 1968.*